

Omaniku ootused AS-ile Eesti Raudtee

Riigi osalemise põhjused äriühingus

AS Eesti Raudtee on äriühing, millel on strateegilist, avalikku ja ärilist huvi kandvad eesmärgid. Äriühingu omamise strateegiline eesmärk on tagada raudtee toimepidevus ning vastavus avatud veoturu ja raudtee kasutajate ootustele, kindlustades seeläbi kvaliteetse ja usaldusväärse avaliku teenuse osutamise.

Eesti Vabariik omab osalust AS-is Eesti Raudtee järgmistel kaalutlustel:

- äriühing on vastutav raudteefrastruktuuri majandamise eest, omades olulist rolli Eesti transpordisüsteemis ja majanduses tervikuna. Tegemist on riigile strateegiliselt olulise elutähtsat teenust osutava taristuettevõttega, mis täidab ka riigikaitseolulist funktsiooni;
- riik tagab läbi äriühingu kõikidele turuosalistele avatud ja läbipaistva juurdepääsu AS Eesti Raudtee raudteefrastruktuurile, ühistranspordi arendamise ning tõrgeteta raudteeühenduse eelkõige Eesti sadamate ja naaberriikide 1520 mm rööpmelaiusega raudteevõrkude vahel;
- äriühing täidab 1520 mm rööpmelaiusega raudteede süsteemi osana raudteeadministratsiooni funktsiooni piiriülel koostööl kolmandate riikide ja Balti riikide raudteedega;
- riigi osalus võimaldab Eestis paindlikumalt ja kulutõhusamalt jätkata raudteevõrkudega ka olukorras, kus raudteefrastruktuuri majandamist ei ole võimalik üksnes kasutustasude arvelt katta.

Üldised ootused äriühingule

AS Eesti Raudtee lähtub oma tegevuses heast ühingujuhtimise tavast ning integreerib vastutustundliku ja kestliku juhtimise põhimõtted nii strateegiasse kui ka igapäevastesse tegevustesse, olles eeskujuks heade juhtimistavade, sotsiaalse ja keskkonnaalase vastutuse ning kõrge ärikultuuri poolest.

AS Eesti Raudtee tegevust peab toetama:

- toimiva kvaliteedijuhtimise ja sisekontrollisüsteemi olemasolu, sh elutähtsa teenuse osutajale kohalduvate nõuete ning riskijuhtimise põhimõtete järjepidev rakendamine, mis võimaldab riske regulaarselt hinnata ja tõhusalt maandada ning korrupsiooni ja huvide konflikte ennetada;
- läbipaistvus ja vastutustundliku ettevõtluse põhimõtetest lähtumine, muuhulgas hinnates ühingu ärisuhteid, partnereid ja rahvusvahelist koostööd ning vältides selliseid suhteid Vene Föderatsiooni ja Valgevene Vabariigiga, mis ei ole vajalikud piiriülese raudteeliikluse ja avaliku raudtee toimepidevuse tagamiseks ega tulene seadusest või rahvusvahelistest lepingutest;

- majandusliku, keskkonna- ja sotsiaalse mõju arvestamine otsuste tegemisel, investeringute planeerimisel, riskide kaardistamisel ning sisekontrolli- ja juhtimissüsteemide kujundamisel;
- ettevõtte tegevusest tuleneva negatiivse keskkonnajalajälje vähendamine ning positiivse mõju tugevdamine majandusele, ühiskonnale ja looduskeskkonnale;
- ressursside sihipärane ja tõhus kasutamine, rakendades energia- ja ressursisäästlikke lahendusi ning edendades keskkonnasõbralikke tehnoloogiaid ja ringmajanduse põhimõtteid;
- kestlikkuseesmärke toetavate lahenduste ja partnerite eelistamine hangetes ja koostöös, lähtudes majanduslikest, keskkonna- ja sotsiaalsetest kriteeriumidest ning toetades liikumist kliimaneutraalsuse suunas;
- kestlikkuse põhimõtete selge ja läbipaistev kommunikatsioon nii ettevõtte sees kui ka koostööpartnerite ja avalikkuse suunal, et toetada ühist arusaama ettevõtte eesmärkidest ja vastutusest;
- raudtee kui keskkonnasõbraliku transpordiliigi rolli tugevdamine, panustades kauba- ja reisijateveo arengusse ning toetades laiemalt transpordisektori kestlikku arengut;
- koostöö raudteohutust edendavate organisatsioonide ja ametitega ning aktiivne panustamine raudteohutusalasestesse tegevustesse.

Äriühingu juhatuse esimehel on nõutav riigisaladuse juurdepääsuluba.

Valdkondlikud eesmärgid

Eesmärkide täitmisel peab äriühing esmajärjekorras lähtuma seadustest, transpordi ja liikuvuse arengukavast ning Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud avaliku raudteeinfrastruktuuri arendamist suunavast tegevuskavast.

Riigi kui omaniku valdkonnapõhised eesmärgid äriühingule on järgmised:

1. Raudteeinfrastruktuuri toimimise tagamine nii reisijate- kui ka kaubaveo teenindamiseks, sh raudteehoid, raudtee teenindusrajatiste käitamine, liiklusjuhtimine, kriisikindlus ja ohutus raudteel.
2. Raudteeinfrastruktuuri arendamine, et vähendada suuremate keskuste vahelisi aegruumilisi vahemaid ning luua eeldused reisijate- ja kaubaveo nihkeks (modaalnihkeks) maanteelt raudteele:
 - riigi tellitud uute elektrirongide täies ulatuses kasutuselevõtuks ning kvaliteetse teenuse tagamiseks kiirusel 160 km/h on raudteeinfrastruktuuril lähiaastatel vajalikud Tallinn-Tapa-Tartu ja Tapa-Narva raudtee rekonstrueerimine ning taristuülene turvanguüsteemide moderniseerimine;
 - keskkonna- ja ohutuseesmärkideni jõudmiseks on vajalik raudtee elektrifitseerimine, liikluskorralduse automatiseerimine ja protsesside digitaliseerimine;
 - infrastruktuuri investeringud planeeritakse viisil, mis häirib regulaarset reisirongiliiklust võimalikult vähesel määral.

3. Rail Baltica 1435 mm rööpmelaiusega raudtee ehitamise ja opereerimise ettevalmistamise toetamine eesmärgiga tagada raudtee valmimine ning liikluse alustamine hiljemalt 2030. aastal. Pikaajaliseks eesmärgiks on 1435 mm ja 1520 mm rööpmelaiusega raudteede koondamine ühe organisatsiooni alla, et tagada Eestis ühtne ja tõhus raudteeliikluse juhtimine.
4. Elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamise ülesannete täitmine:
 - äriühing suunab investeringuid ja rakendab meetmeid, et maandada tehnoloogilisi, loodusjõudude põhjustatud ja inimtekkelisi riske ning toodetest ja teenustest sõltuvuse riske, et tagada raudtee toimimine ja teenuse pidevus, sh liiklusjuhtimine, kriitiliste jaamade ja ühenduste kättesaadavus, koostöö pääste- ja riigiasutustega;
 - avaliku raudtee toimekindlust mõjutavate riskide maandamiseks tagab äriühing oma majandustegevuse vastavuse elutähtsa teenuse osutajale kohalduvate raudteefrastruktuuri toimepidevuse nõuetele, sh:
 - kriitilise taristu ja objektide füüsilise kaitse ning turvameetmed;
 - võrguseadmetes ja juhtimissüsteemides kasutatava tehnoloogia usaldusväärse päritolu;
 - kriitilise personali asendatavuse ja turvameetmed;
 - küberkaitse ja -turvalisuse;
 - kriitiliste toodete varu ja teenuste asendatavuse ning kokkulepped taastetöödeks.

Möödikud:

- 1) sihtotstarbeliste vahendite eraldamisel on üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) Eesti 1520 mm rööpmelaiusega raudteevõrk, v.a lõigud Tartu-Koidula ja Koidula-Valga, ehitatud välja selliselt, et võimaldab reisirongidele tavaliniidel kiirusi kuni 160 km/h hiljemalt aastaks 2030;
- 2) loodud on organisatsiooniline, tehniline ja kompetentsipõhine valmisolek 1435 mm ja 1520 mm raudtee majandamiseks ja opereerimiseks aastaks 2030 koostöös Rail Baltica raudtee arendajaga;
- 3) raudtee elektrifitseerimine ja turvangusteemide moderniseerimine on valmis saanud Aegviidu-Tapa-Tartu liinil aastal 2026, Tallinn-Aegviidu ja Tapa-Narva liinidel aastal 2028 ning Lagedi-Muuga liinil aastal 2030;
- 4) ohutus raudteel on korraldatud selliselt, et inimesed ei hukkuks ega saaks raskelt vigastada;
- 5) elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüs ja plaan on ajakohased ning elutähtsa teenuse toimepidevus on tagatud vastavalt toimepidevuse nõuetele ning kriitiliste funktsioonide taastamisaeg ei ületa kehtestatud sihttasemeid.

Finantseesmärgid

Arvestades kaubaveomahtude vähenemist, põhimõtet raudteefrastruktuuri kasutamise eest lisatasude määramisel järgida erinevate turusegmentide võimekust tasu maksta ja suurt investeerimisvajadust eeldatakse, et AS Eesti Raudtee ei teeni kasumit. Riik katab riigieelarvest läbi sihtotstarbelise toetuse raudteefrastruktuuri majandamise kulud ulatuses, mida ei ole võimalik katta raudteefrastruktuuri kasutustasudest ja muudest äriühingu tuludest. Äriühing

peab järjepidevalt otsima võimalusi riigieelarveliste toetuste vähendamiseks, tegevuste ja kulude optimeerimiseks ning avalike ülesannete efektiivseks täitmiseks.

Valdkondlike eesmärkide saavutamist ja tegevuse jätkusuutlikkust peavad toetama järgmised finantseesmärgid:

1. Kasumlikkus – tegutseda eesmärgiga kasvatada AS Eesti Raudtee taristul veetavaid kaubamahtusid ning vähendada riigieelarvest vajaminevaid eraldisi:
 - regulaarselt analüüsida majandus- ja taristuministri määrusega kinnitatud raudteefrastruktuuri kasutustasu arvestamise põhimõtete ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve ameti määratud kasutustasu ajakohasust ning teha nende osas ettepanekuid, mis toetavad kaubaveomahtude suurenemist raudteel;
 - analüüsida raudteefrastruktuuri arenguvajadusi ja potentsiaalseid kaubagruppe, et edendada kaubaveo modaalnihet maanteelt raudteele;
 - tegeleda aktiivselt Eesti raudteevõrgu turundamisega, luues seejuures tervikliku tingimuste süsteemi siseriikliku ja rahvusvahelise kaubavahetuse toimimiseks ja tagades seeläbi raudteefrastruktuuri majandamise tulude suurenemise.
2. Efektiivsus - tegutseda võimalikult kuluefektiivselt, defineerida tegevusvaldkonnale ning turuolukorrale kohased efektiivsus- ja finantsmõddikud ning püüelda nende järkjärgulise parandamise poole.
3. Finantsriskide juhtimine - osaleda majandustegevuses keskmisest madalamate riskide ja konservatiivse kapitalistruktuuriga:
 - tagada optimaalne omakapitali ja varade suhe. Optimaalse omakapitali proportsiooni määramisel koguvaradest, millest äriühing finantsplaanide koostamisel peab lähtuma, võetakse aluseks Rahandusministeeriumi Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruanne, käsitades omakapitalina ka sihtfinantseerimisest tulenevaid kohustisi
 - hoida netovõlg suhtes kulumieelsesesse ärikasumisse (EBITDA) igal ajahetkel alla laenulepingutes fikseeritud piirmäära.
4. Investeermistegevus - tagada ettevõtte jätkusuutlikkus investeerides stabiilselt arendustegevusse lähtudes nii ettevõtte otsestest huvidest ja investeerimisvõimekusest kui ka avaliku raudteefrastruktuuri arendamist suunavast tegevuskavast. Kõik plaanitavad investeeringud peavad olema põhjalikult läbi analüüsitud, kaasnevad riskid tuvastatud ja arvesse võetud ning hinnatud koosmõjus 1435 mm rööpmelaiusega raudtee perspektiiviga.
5. Dividendipoliitika - kuna riik toetab äriühingut läbi sihtotstarbelise toetuse, siis omanik ei oota AS-ilt Eesti Raudtee dividende, vaid vastav otsus tehakse arvestades äriühingu võimalusi ja seda ka pikaajalises perspektiivis.

Riigi poolt seatavate eesmärkide täitmise eest vastutavad äriühingu nõukogu ja juhatus. Erinevate eesmärkide tasakaalustamise ja omaniku huvide pikaajalise kaitsmise eest vastutab äriühingu nõukogu.

Käesolevas dokumendis sisalduvaid riigi kui omaniku ootusi vaatab AS Eesti Raudtee aktsiate valitseja üle ning ajakohastab vähemalt igal kolmandal aastal.